

Žrtve za svobodo

Tisoče in tisoče je naših žrtvo za svobodo, ki se jih danes spominjamo. Padali so naši borci v junaki, neenaki borci proti nadmočnemu okupatorju. Padli so naši aktivisti, fantje in dekleta, ki so s prečirom smrti vrtili svojo narodno dolžnost, nosili gorče besede navdušenja od vasi do vasi, pri tem padli v sovražne zasede ali pa so bili izdani od izvirkov lastnega naroda. Pod krvinkovim bodalom ali v plamenih požarih ali so umirale žene, starši in otroci, nad katerimi se je v vseh značilnih oblikah sovražnosti, ki ni mogel streti našega odpora. Premnogi so umirali v ječah in v koncentracijskih taboriških tujini, kamor so bili odvzeti iz rodnih zemelj. Ni bilo priznanja, ne usmiljenja, bodi star ali mlad, borec ali neborac, moral je umreti, ki ga je zalotil srd podivjane fašistične drhali. Tako je stalo v načrtu za iztrebljenje slovenske ljudstva.

Niso vsi ti naši bratje zlahka umrli, zakaj nekateri izmed njih so bili še tako mladi, polni življenja, pred vsemi pa je ležala še nedokonzana pot in neizpolnjene sanje. Toda vedeli so, zakaj umirajo, kakor so bili vsi oni, ki so ostali, pripravljali umreti za svobodo svoje zemlje in svojega rodu. In kakor so nosili v svojem življenju upor v oči, tako so nas po smrti njihovi grobovi, raztreseni po vseh samotnih in gozdovih, opominjali, da naj vztrajamo v boju. Kakor so naši prvi mučeniki hodili z vzgladom pred njimi in jim kazali pot do cilja, tako so oni hodili pred nami do zmage in čez.

Do zmage in čez! Zastavljajo ob pesmih in vihrajočih zastavah naš spomin na žrtve in podeli, ampak je zavil našo radost v tancu žalosti. Hkrati s tihom žalostjo, da naših najboljših, naših najdražjih, ki so največ dali za svobodo, ob uri zmagoslavja na med nami, so se naša srca napolnila s hvalenostjo, s spoštovanjem in ponosom. Nismo pozabili in ne bomo nikoli pozabili, da so naše žrtve s svojimi trpljenji zgradile stopnice, po katerih smo dosegli svoj cilj. Tiha hvalenost v naših dušah dobiva te dni, ko se vse slovensko spominja dragih pokojnih, vidnega izraza. Naši dragi, najdražji, se iz vseh samotnih, raztresenih grobov domačin in tujih krajev vračajo v svoje domovine, na domača pokopališča. Prihajajo oroseni od solza, oviti v cvetje, ob zvokih žalostnih in podsklonjenih zastavami. Mnogo jih je, ki danes ne poznajo v zemlji, za katere svobodo so umrli. In so končno se izstili, ki nimajo grobov, za katerimi je zabrisana vsaka sled, a so s prav tako globoko hvalenostjo zapisani v našem spominu.

Nashe žrtve! Vnanji izraz hvalenosti, ki jim ga danes izkazuje, ni zadostno povračilo. Niso darovali svojih življenj za to, da bi ostali v našem blagem spominu, ne za vence cvetja, za prestrežene žalostnice in za kamnite spomenike na grobovih. Umrli so za svobodo svoje zemlje, da bi se nikoli več ne tlačili tuje, za prostost svojega rodu, da bi nikoli več ne padel v robstvo. To je njihova oporoka. Ali smo jo do konca izpolnili? Nadaljevali smo njihovo pot do svetlega cilja, le poslednja zapreka mednarodnega priznanja naše svobode stoji še pred nami. Z enotno voljo in odločnostjo nas vseh hodo izvajemo tudi to poslednjo bitko. To smo dolžni pred vsem našim žrtvam, najboljšim naših sinov.

Nashe žrtve! Vnanji izraz hvalenosti, ki jim ga danes izkazuje, ni zadostno povračilo. Niso darovali svojih življenj za to, da bi ostali v našem blagem spominu, ne za vence cvetja, za prestrežene žalostnice in za kamnite spomenike na grobovih. Umrli so za svobodo svoje zemlje, da bi se nikoli več ne tlačili tuje, za prostost svojega rodu, da bi nikoli več ne padel v robstvo. To je njihova oporoka. Ali smo jo do konca izpolnili? Nadaljevali smo njihovo pot do svetlega cilja, le poslednja zapreka mednarodnega priznanja naše svobode stoji še pred nami. Z enotno voljo in odločnostjo nas vseh hodo izvajemo tudi to poslednjo bitko. To smo dolžni pred vsem našim žrtvam, najboljšim naših sinov.

Čist račun z opozicijo

Dopolnitev volivnega zakona v Jugoslaviji

Na seji predsedstva časne narodne skupščine so v petek popoldne najprej razpravljali o osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah volivnega zakona; minister za konstitucijo E. Kardelj je predlagal osnutek kot nujen in v popolnosti predloga, ki je bil sprejet. Naš zakon o volitvah narodnih poslancev za Ustavodajno skupščino po svojem sistemu v največji meri jamči za svobodno in tajno volitve. Ko je časna narodna skupščina sprejela ta zakon, jo je vodila želja, naj bi bilo našim državljanom v resnici omogočeno svobodno in tajno glasovanje ter da si neposredno izberejo svoje zastopnike za Ustavodajno skupščino. Ta smoter je bil v celoti dosežen z zakonom o izvolitvi narodnih poslancev.

Toda dolžnost slehernega demokratičnega volivnega zakona je ne le v tem, da jamči popolno tajno glasovanje, temveč da tudi zaščiti volivce in vse naše državljanke pred vsimi slobodni nedemokratskimi poskusi, ki bi jih omejevali, da se ne bi mogli v polni meri poslužiti demokratičnih pravic, kakršne novi Jugoslavija daje našim ljudskim množicam.

Iz vseh teh razlogov torej, to je, da bi se našim državljanom in volivcem lahko svobodno in v polni meri poslužili svojih državljanov pravic proti katerim je bil izvršen napad nedemokratske manjšine, predlagam predsedstvu časne narodne skupščine predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o izvolitvi narodnih poslancev za Ustavodajno skupščino (Zvezo skupščino in Dom narodov).

Skrinje brez liste

Bistvo tega zakona je, da se razne skrinje, ki nosijo ime liste in kandidata, postavljajo tudi tako imenovane skrinje brez liste. Volivci, ki ne bodo hoteli glasovati za nobenega kandidata, bodo lahko spustili kroglico v »skrinjico brez liste« (skrinjico brez oznake). Glasovi te skrinje ne prihajajo v poštev pri podelitvi mandata.

Sodim, da bo ta zakon popolnoma jamčil demokratično izvedbo volitev ter preprečil, da bi kdo oviral normalni demokratični razvoj v naši državi z raznimi protidemokratskimi manevri, klevečami in neupravičenimi očitki. Ta zakon bo še tem bolj jamčil, da bo volja narodov Jugoslavije prišla svobodno ter v polni meri do izraza. Hkrati bo odgovor vsem tistim, ki hočejo s protidemokratskimi sredstvi in proti volji ljudstva prilepiti na oblast manjšino.

Nato je dobil besedo minister za industrijo Andrija Hebrang, ki je v svojem govoru med drugim rekel: »Ako ne bi bilo te skrinje, bi se točno vedlo, kdo je prišel na volitve in kdo je glasoval ter kdo se je abstinoiral. Toda po volitvah, ko bi se pokazalo, da se je vzdrišlo glasovanje malo ljudi, bi mogla reakcija reči, da se je vzdrišlo veliko večje število. S to skrinjico pa je treba omogočiti vsakomur, ki hoče glasovati za listo, da spusti svoj glas v to skrinjico. Tako bomo točno vedeli, kakšno število je glasovalo in kakšno se je vzdrišlo in koliko jih je proti ter bomo imeli čist račun z opozicijo, ki ne bo mogla niti v delu, niti v nozemu, stvari manevrirati in goljufati sveta. Zaradi tega smatram, da je potrebno, da se spremembe v volivnem zakonu sprejeto.

Tajnost glasovanja

V istem smislu sta nato govorila dr. Mitko Moskonjič in Moša Pijade, ki je na koncu svojega govora poudaril sledeče: »Potrebno je v polni meri jamčiti tajnost glasovanja, kar se s tem zakonom doseže. Ta zakon bo uničil vse manevre opozicije, ki bi ved svoje priprave štela tudi one ljudi na smrtni postelji, bolnike in časno odstopce.

Grška kriza

Atna, 31. Radio Milano. — Sofokle Venizelos, ki mu je bila poverjena sestava nove vlade, ni uspel v svoji nameri in je zahteval od regenta Damaskinosa, naj ga razreši te naloge.

Regent Damaskinos je danes pozval Sofokla Venizelosa naj napravi nov poskus za sestavo vlade.

London, 31. Tass. — Gospod Ben Levy, ki je pred kratkim obiskal Grčijo, je govoril v Midlesxu in dejal, da prihodnje volitve v Grčiji ne bodo izražale volje ljudstva. Levo je dejal: V Grčiji se nahajajo levičarji in stalnem strahu za svoje življenje. Teroristi so skrajni rojalisti, ki so ustanovili organizacijo, ki silijo Mosleytom v Anglijo pred vojno. Ti ljudje so se vrinili med policijo in armado in zato bo na vsak glas uplival strah in ne ljudska zavednost.

Volivne imenike so sestavili ljudje, ki so jih določili demitirarji in vsakdo je lahko dobil dva glasova, če je poznal postopek.

Franco ne odneha

London, 31. Tass. — Španski časopis »Spanish News Letter« poroča, da nameravajo Francove oblasti zopet odpreti 22 nemških šol v Španiji, ki so bile zaprte po nemškem porazu. Španski časopis pravi, da so v teh šolah poučevali nacistični profesorji in da so dobivali nemško podporo. Učenci so bili sinovi in hčere bogatih Špancev in aristokratov, ki so jih učili nacistično življenjsko filozofijo in nacistične ideje.

Te šole so proizvajale mogočne fašistične celice. Predstavniki združenih narodov v Madridu, ki so spoznali nevarnost takih zavodov, ugovarjajo ponovni odprtosti teh šol, vendar pa želi nemško prebivalstvo v Španiji, da bi bile te šole zopet odprte pod španskim nadzorom.

Frankov minister za vzgojo Jose Ibanez Martin pa želi iti celo dalje kot nacisti. Izjavil je: »Mi smo za to, da bi na čelu naših šol stali isti Nemci kot prej«.

Kot javlja ta španski časopis, ima Martin velik interes na zopetni odprtosti teh šol po starih načelih, ali najmanj za španskim protilevici, kajti te šole so pod nadzorom fašističnih članov proizvajalce mlade špance, ki so bili s Francovega političnega stališča »politično zdravi«.

Byrnesove izjave o premirju z Italijo

Washington, 31. VZV. — Ameriški zunanji minister Byrnes je danes na tiskovni konferenci izjavil, da so Združene države mnenja, da bi bilo treba proučevati francoski predlog o Porurju takoj po sklenitvi mirovne pogodbe z Nemčijo, kadar bo — tako je dejal minister — razpravljal o teritorialnih vprašanjih.

Po izjavi, da so se predhodne razprave o tej zadevi že vršile na sestanku zunanjih ministrov v Londonu, je Byrnes dejal, da bodo se pred prihodnjo ardo objavili določbe o premirju z Italijo.

Teroristi v Argentini

New York, 31. Tass. — Alejandro Beranondo znan predsednik argentinskega pravniške društva, ki je pred nekaj dnevi prispel v ZDA iz Argentine, je izjavil zastopnikom tiska, da so samo fašistični agenti sodelovali v nedavnih demonstracijah Peronovih pristavov. Poudaril je, da so organizirane delavske sile sovražne vojaški klifi Farrala in Perona. Nekaj tisoč morilcev, ki jih vodi Perron. Se nadalje terorizira državo. Beranondo je dejal, da vzdrževanje diplomatov in gospodarskih odnosov s sedanjim režimom v Argentini utrjuje položaj Perona. Črna Argentina se pa čeli, da bi Združene države prekinitve stike z Peronovo vlado.

Volivna kampanja v Albaniji

Tirana, 31. Tass. — V vsej Albaniji se vrši volivna kampanja. Albanski prebivalstvo bo, kot pišejo časopisi, prvič v zgodovini lahko volilo svobodno po lastni želji in brez groženj ter prisiljevanja.

Obnova v Českoslovaški

Praga, 31. Tanjug. — Ameriški veleposlanik v Pragi Steinhardt je ob priliki proslave dneva neodvisnosti Českoslovaške govoril preko radija in med drugim izjavil, kot javlja agencija UPI, da se Českoslovaška republika v velikem obsegu obnavlja. Popravili so več tisoč milijev cest, proizvodnja premoga in koksa se je od julija meseca povečala, je to stvar, ki je na novo prišlo z delom, več stotisoč ljudi, ki so bili deportirani, se je vrnilo domov. Veleposlanik je rekel, da je Českoslovaška prva osvobodjena evropska država, ki je izdala nov železniški vozni red in s tem pokazala, da delujejo železnice normalno.

Italijan riše slovenski zemljevid

Ljubljana, 31. — Znan protifašistični borec in prijatelj Slovencev Italijan Gallanti riše zemljevid Julijske krajine a slovenskim imeni. Gallanti se je vedno boril proti oslankom fašizma, ki so v Trbiču in okolici nastopali proti slovenskemu prebivalstvu.

Poljedelstvo v Sloveniji

Ljubljana, 30. Tanjug. — Skoda, ki jo je povzročil okupator slovenskemu prebivalstvu, znaša 14 milijard predvojnih dolarjev. Število živine se je v primeru s predvojnimi stanjem, kar se tiče koz in ovac, v teku okupacije zmanjšalo za 40%, število prašičev za 35%, rogate živine za 35%, čebelnih panjev za 50%.

Soda povzročena živini se ceni na 5 in pol milijarde predvojnih dolarjev, škoda v vinogradništvu na 2,25 milijarde, v sadjarstvu na 1,25 milijarde, v ostalih panogah pa na 1,25 milijard dolarjev. Skupno je bilo poškodovanih ali poškodanih v Sloveniji 50.000 stanovanjskih zgradb.

Poljedelsko ministrstvo Slovenije je do sedaj razdelilo 70.000 kos, 30 tisoč arrov, 60.000 brusilnih kamnov, 10 tisoč nožev, 45.000 motik, 15 tisoč lopat, 2.000 grabelj, 9.000 sekir, 2.000 motik za okopavanje, 822 poljedelskih strojev, 50 tisoč kg žice za senco in slamo, 30 tisoč raznih vrvi, 50.000 kg kolen, 20.000 strojnih delov in 15.000 kg kolonazna.

Razen tega razdeljuje poljedelsko ministrstvo kmetom, katerim je živino uničil okupator, 1500 plezenskih krjav, 4.670 konj, 2.219 kosov opreme za konje.

Za prehrano živine so razdelili v Sloveniji 100 vagonov otrobov, 60 vagonov oljnih tropin.

Ministrstvo za poljedelstvo je razdelilo tudi 246 ton koruze za setev, 130 ton medne galice, 783 ton solitra, 673 ton superfosfata, 10 ton kostne moke, 800 ton nafte, 53 ton petroleja, 536 ton pšenice za setev, 41 ton rži za setev, a čemer bo moglo posejati 2.575 ha zemlje.

V teku 5 mesečnega dela za obnovitve je bilo ustanovljenih v Sloveniji 7 glavnih poljedelskih strojni postaj, v Ljubljani s 7 traktorji, v Celju s 37, v Brežicah s 30, v Prekmurju s 50, Mariborska s 27, Novomeška s 10 in Primorska s 9 traktorji.

Kmečka vzajemnost

Banija, 31. Tanjug. — Kmetje iz vasi Gorje Kamarevo, na Baniji, so odstopili prizadetim kmetom iz srbske vasi Klobučak potrebna zemljišča v neposredni bližini njihovih vasi. Na tem zemljišču so zgradili novo vas, ki bo še en dokaz bratstva in enotnosti Srbov in Hrvatov Banije.

Tudi kmetje iz drugih vasi so pomagali vasi Klobučak s tem, da so zgradili 20 hiš na odstopljenem zemljišču. Kmetje iz Novog sela so dali vprežno živino za prevoz gradbenega materiala.

Stanovanjsko vprašanje

Beograd, 31. Tanjug. — Jugoslovanska zvezna vlada je preko ministrstva za trgovino in preskrbo dovolila v poslednjih treh mesecih svobodno prodajo 33 vrst blaga, za katerega nakup je bilo dotlej potrebno posebno dovoljenje.

Dovoljena je bila prosta prodaja analitskih barv vseh vrst, cementa, opeke, strešne opeke, vina, tobaka, cigaret, cigaretnega papirja, vzglavnic, različnih električnih aparatov, radijskih aparatov itd.

Usi sveti

Skrbene, izmučene postave se nejasno odražajo v temi, ki jo le sem ter tja kje prekineja medla svetloba lune, katere žar se prodira skozi prostor med gostimi vrhovi smrekovega gozda. Vsih kdo zakasaja, tiho, pritrjeno si masi usta z roko, da bi glas ne izvenel predaleč. Sredi med gručo pa leše ogorčala polena, ostanki ognja, na katerem se je pred tremi dnevi pekla ubita mulla... Naslonjen na debelo smrekovo sredi komandir prijatelj Tona. Pozabili so se da so lačni, pozabili, da jih zebe sikom raztrgano obleko in čevlje. Edino strašar s mitraljezom, ki leži med dvema z mabom parafina skale.

Nekje spodaj po cesti se silni neprestano vpljite in brnenje avtomobilov. Ofenziva... Preko gozda odmeva z groznim glasom rafal iz brozostrelke. Kroglice zasikajo med vrhovi in nekaj drobnih odbitih smrekovih vej pada proti zemlji. Zopet nastane tišina...

Tone se je zasanjal. Položil si je puško pod glavo in upri oči v vrh smreke, ki ga obseva lunina svetloba. Pred kratkim se je poročil. Sedaj se je, se nekaj mesecev in čena mu bo redila. Da bi le imel sina. Samo, da bi se srečno pretakal te zadnje dneve. Vojne bo konč...

Nec... Znašel se je v kuhinji. Marica je kuhala, on pa je na kolčnih držal Tončka. Kako je bil lep. Obrnil se je in svoje skustrano glavo proti njemu, ga pocukal za las: »Oče, povej, kako je bilo v partizanih? Saj bom čisto pridna.« Marica se mu je nasmehnila in mu priklimala.

Noč je presekala nov rafal. Nekje na drugi strani ceste pa se je začel glasati svačaki curas. Pokala so bombe in rafali brozostrelk so se mešali z mitraljezom. Vmes pa je voljo tolkel minomet. Po cesti se je zalajalo glasno ropotanje. Tanki. V noč je silila raketa in razsvetlila redke bukov gozd na drugi strani ceste. Nad vrhovi smrek pa so se risale dolge črte sikajočih svetlečih krogel.

Komandir je vstal. Glave vseh...

Za nepreskrbljeno deco

Lojze Spacal: »Pokopališče v Brdih« (tesorez)

Obnova v Českoslovaški

Praga, 31. Tanjug. — Ameriški veleposlanik v Pragi Steinhardt je ob priliki proslave dneva neodvisnosti Českoslovaške govoril preko radija in med drugim izjavil, kot javlja agencija UPI, da se Českoslovaška republika v velikem obsegu obnavlja. Popravili so več tisoč milijev cest, proizvodnja premoga in koksa se je od julija meseca povečala, je to stvar, ki je na novo prišlo z delom, več stotisoč ljudi, ki so bili deportirani, se je vrnilo domov. Veleposlanik je rekel, da je Českoslovaška prva osvobodjena evropska država, ki je izdala nov železniški vozni red in s tem pokazala, da delujejo železnice normalno.

Italijan riše slovenski zemljevid

Ljubljana, 31. — Znan protifašistični borec in prijatelj Slovencev Italijan Gallanti riše zemljevid Julijske krajine a slovenskim imeni. Gallanti se je vedno boril proti oslankom fašizma, ki so v Trbiču in okolici nastopali proti slovenskemu prebivalstvu.

Stanovanjsko vprašanje

Beograd, 31. Tanjug. — Jugoslovanska zvezna vlada je preko ministrstva za trgovino in preskrbo dovolila v poslednjih treh mesecih svobodno prodajo 33 vrst blaga, za katerega nakup je bilo dotlej potrebno posebno dovoljenje.

Usi sveti

Skrbene, izmučene postave se nejasno odražajo v temi, ki jo le sem ter tja kje prekineja medla svetloba lune, katere žar se prodira skozi prostor med gostimi vrhovi smrekovega gozda. Vsih kdo zakasaja, tiho, pritrjeno si masi usta z roko, da bi glas ne izvenel predaleč. Sredi med gručo pa leše ogorčala polena, ostanki ognja, na katerem se je pred tremi dnevi pekla ubita mulla... Naslonjen na debelo smrekovo sredi komandir prijatelj Tona. Pozabili so se da so lačni, pozabili, da jih zebe sikom raztrgano obleko in čevlje. Edino strašar s mitraljezom, ki leži med dvema z mabom parafina skale.

Nekje spodaj po cesti se silni neprestano vpljite in brnenje avtomobilov. Ofenziva... Preko gozda odmeva z groznim glasom rafal iz brozostrelke. Kroglice zasikajo med vrhovi in nekaj drobnih odbitih smrekovih vej pada proti zemlji. Zopet nastane tišina...

Tone se je zasanjal. Položil si je puško pod glavo in upri oči v vrh smreke, ki ga obseva lunina svetloba. Pred kratkim se je poročil. Sedaj se je, se nekaj mesecev in čena mu bo redila. Da bi le imel sina. Samo, da bi se srečno pretakal te zadnje dneve. Vojne bo konč...

Nec... Znašel se je v kuhinji. Marica je kuhala, on pa je na kolčnih držal Tončka. Kako je bil lep. Obrnil se je in svoje skustrano glavo proti njemu, ga pocukal za las: »Oče, povej, kako je bilo v partizanih? Saj bom čisto pridna.« Marica se mu je nasmehnila in mu priklimala.

Noč je presekala nov rafal. Nekje na drugi strani ceste pa se je začel glasati svačaki curas. Pokala so bombe in rafali brozostrelk so se mešali z mitraljezom. Vmes pa je voljo tolkel minomet. Po cesti se je zalajalo glasno ropotanje. Tanki. V noč je silila raketa in razsvetlila redke bukov gozd na drugi strani ceste. Nad vrhovi smrek pa so se risale dolge črte sikajočih svetlečih krogel.

Komandir je vstal. Glave vseh...

Obnova v Českoslovaški

Praga, 31. Tanjug. — Ameriški veleposlanik v Pragi Steinhardt je ob priliki proslave dneva neodvisnosti Českoslovaške govoril preko radija in med drugim izjavil, kot javlja agencija UPI, da se Českoslovaška republika v velikem obsegu obnavlja. Popravili so več tisoč milijev cest, proizvodnja premoga in koksa se je od julija meseca povečala, je to stvar, ki je na novo prišlo z delom, več stotisoč ljudi, ki so bili deportirani, se je vrnilo domov. Veleposlanik je rekel, da je Českoslovaška prva osvobodjena evropska država, ki je izdala nov železniški vozni red in s tem pokazala, da delujejo železnice normalno.

Italijan riše slovenski zemljevid

Ljubljana, 31. — Znan protifašistični borec in prijatelj Slovencev Italijan Gallanti riše zemljevid Julijske krajine a slovenskim imeni. Gallanti se je vedno boril proti oslankom fašizma, ki so v Trbiču in okolici nastopali proti slovenskemu prebivalstvu.

Stanovanjsko vprašanje

Beograd, 31. Tanjug. — Jugoslovanska zvezna vlada je preko ministrstva za trgovino in preskrbo dovolila v poslednjih treh mesecih svobodno prodajo 33 vrst blaga, za katerega nakup je bilo dotlej potrebno posebno dovoljenje.

